

Aulocopella sp. B = *Aulocopella* cf. *hemisphaericum* Roemer, 1861

Regelmatig worden exemplaren van het geslacht *Aulocopella* aangetroffen die zulke constante verschillen met *A. cepa* vertonen, dat deze spons voorlopig van *A. cepa* onderscheiden wordt. Het is niet de bedoeling in deze atlas een nieuwe soort voor te stellen.

Afleiding van de naam

Aulocopella: verkleinwoord van *Aulocopium*
hemisphaericum: halfbolvormig

Vorm

Een stomp kegelvormige spons met een platte of concave basis, die voorzien is van een concentrisch geribbelde cortex. De grootste breedte bevindt zich bij of vlak boven de basis. De zijden lopen conisch toe naar de top, waar zich een ondiep spongocoel bevindt. Over de schuine zij-kanten lopen kanalen, min of meer parallel aan het oppervlak, naar het spongocoel toe. Soms zijn de bovenkanten van de kanalen door verwerking verdwenen. Er ontstaan dan schijngroeven, zoals in plaat 10, fig. 1a en 4 is te zien.

Kanaalsysteem

In grote lijnen komt het kanaalsysteem overeen met dat van *A. cepa*. Verticale uitstroomkanalen stijgen naar de basis van het spongocoel. Gebogen concentrische kanalen lopen door het sponslichaam en monden uit in de zijkant van het spongocoel. Het stelsel van instroomkanalen is niet onderzocht. De dichte cortex op de basis maakt het onwaarschijnlijk dat zich daar instroomkanalen bevinden. Waarschijnlijk heeft de spons op een zachte bodem geleefd.

Skelet

Het skelet bestaat uit strengen dendroclonen, die van opzij een ladderstructuur vertonen. De skeletradiant ligt vrij laag, maar duidelijk bóven en niet óp de basis. De 'ladders' lopen dan ook, licht gebogen, vanuit de skeletradiant in alle richtingen. De strengen onder de skeletradiant zijn kort en lopen recht naar beneden.

Vergelijkbare soorten

Aulocopella sp. B komt in een aantal opzichten met *A. cepa* overeen, zoals de hoog gelegen skeletradiant en de uiterlijke vorm, met de grootste doorsnede bij de basis. Er zijn evenwel ook enkele consistente verschillen: *Aulocopella* sp. B bezit een vlakke of concave basis met een concentrisch 'gerimpelde' cortex, die *A. cepa* mist. Daarentegen komen de kenmerkende bulten van *A. cepa* bij *Aulocopella* sp. B niet voor. *A. cepa* heeft meestal een korte verticale zijwand, die overgaat in de schuin

oplopende bovenzijde. *Aulocopella* sp. B is meestal platter. Al direct bij de basis begint de schuine zijde met op het oppervlak veel langere en wijdere kanalen dan bij *A. cepa*.

Aulocopella dactylos en *A. winnipegensis* hebben een karakteristieke bouw met een centraal deel en zijdelingse uitstulpingen, iets wat bij *Aulocopella* sp. B niet voorkomt.

Verdieping

Rauff zag in deze kegelvormige spons slechts een bepaalde selectieve slijtage, veroorzaakt door afrolling. Hij had evenwel slechts één exemplaar tot zijn beschikking. Dit was het exemplaar uit Sadewitz, dat Roemer¹⁰⁷ *Aulocopium hemisphaericum* noemde. Rauff herkende het karakter van *Aulocopella* erin en rekende de spons tot *Aulocopella cepa*. Inmiddels zijn uit de zanden van de Formatie van Enschede enkele tientallen exemplaren bekend, alle met exact dezelfde platte vorm, een ondiep spongocoel, dezelfde platte basis met een concentrisch gevormde cortex. Ook van Gotland zijn verscheidene exemplaren bekend. Daardoor rijst het vermoeden dat hier sprake is van een soort die hernoemd dient te worden.

Roemer had gelijk, dat hij zijn '*Aulocopium hemisphaericum*' onderscheidde van *Aulocopium aurantium*. Omdat Rauff de spons tot het genus *Aulocopella* rekende, zou de correcte naam van de spons dan kunnen zijn: '*Aulocopella hemisphaericum* (Roemer, 1861) Rauff, 1894'.

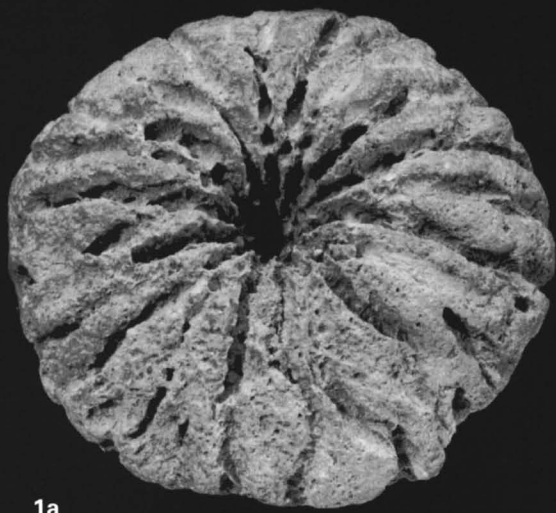
Zusammenfassung

Aulocopella sp. B (= *A. cf. hemisphaericum*) ist ein stumpfkegelförmiger Schwamm mit flacher oder konkaver Basis, die mit einer konzentrisch gerunzelten Cortex versehen ist. Die grösste Breite liegt an oder eben oberhalb der Basis. Über die schrägen Seiten laufen Kanäle, manchmal wie Gruben, ins Spongocoel. Das Kanalsystem ist ausgebildet wie bei *A. cepa*. Der Skeletradiant liegt ziemlich tief, aber innerhalb des Schwammkörpers. Die aus Dendroclonen bestehenden 'Leitern' laufen vom Skeletradianten in alle Richtungen, auch vertikal hinunter bis auf die Cortex. Neben den Übereinstimmungen sind auch konsequent gleiche Unterschiede zu *A. cepa* vorhanden: a. die flache oder konkave Basis mit konzentrischer Runzelhaut, b. das völlige Fehlen von Höckern, c. die viel flachere äussere Form des Schwammes, über deren Oberseite grosse, breite Kanäle laufen, die in das untiefe Spongocoel münden.

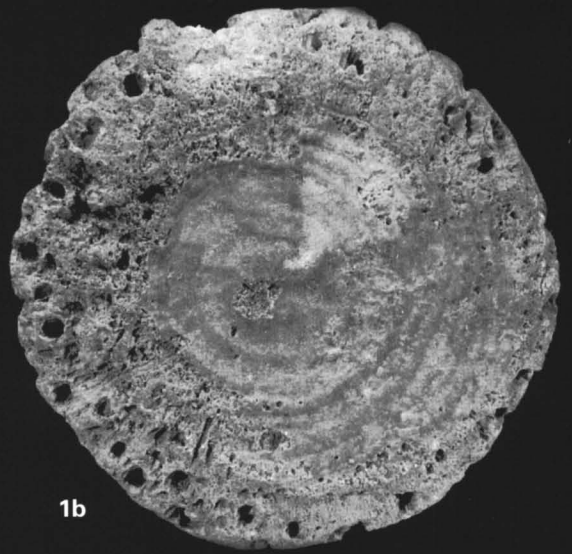
Das einzige bekannte Exemplar wurde von Roemer als *Aulocopium hemisphaericum* beschrieben. Rauff erkannte am selben Exemplar die Merkmale der Gattung *Aulocopella* und rechnete den Schwamm *Aulocopella* zu. Inzwischen sind so viele Exemplare, alle mit denselben von *A. cepa* abweichenden Merkmale bekannt geworden, dass dieser Schwamm hier von *A. cepa* abgetrennt wird. Möglicherweise gehören diese Schwämme zu der Art *Aulocopella hemisphaericum* (Roemer, 1861) Rauff, 1894.

Plaat 10. *Aulocopella* cf. *hemisphaericum*

- 1 a,b: Albergen. Coll. Scholten, Natuurmuseum Enschede; nr.4416; x 1.
- 2: Wilsum. Coll. H. Kamphuis; nr. apr.76; x 1.
- 3: Wilsum. Coll. Zanderink; nr. III-385; x 1.
- 4: Wilsum. Coll. Rhebergen; nr. Ue 113.19; x 2.
- 5 a,b: Wilsum. Coll. Schaap; x 1.
- 6: Wilsum. Coll. Koops; x 2.
- 7: Wilsum. Coll. Huuskes; nr. C.45.3.99; x 1.
- 8: Itterbeck. Coll. Van der Vlekkert; x 1.

1a

1b

2

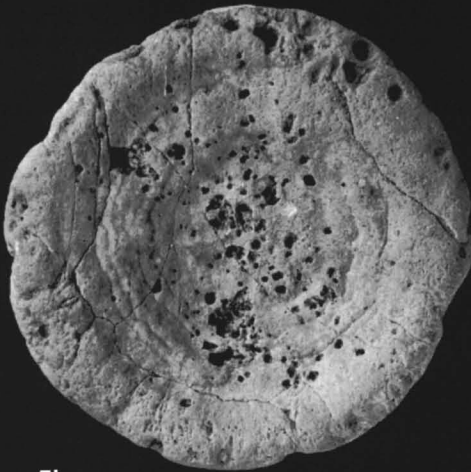
3

5a

4

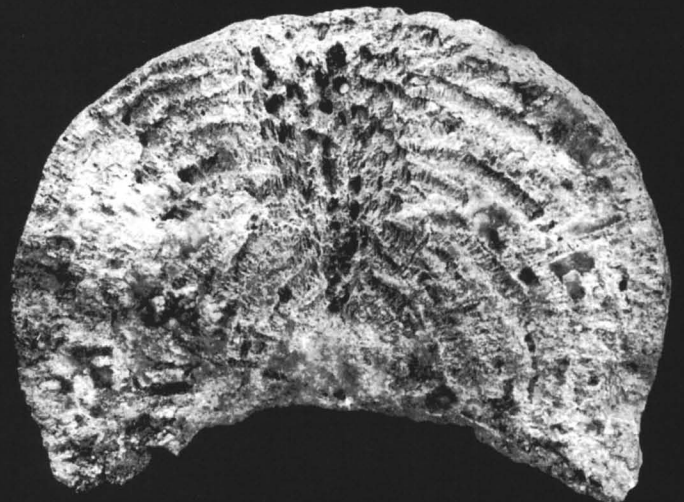
5b

6

7

8